

Niveaubeschrijvingen taal

Werkgroep Taal

Opdracht....verwarring

1. drempels
2. niveaubeschrijvingen
3. doorlopende leerlijnen
4. verhoging van niveau

Of: de basis voor nieuw beleid in tien dagen

Enige achtergronden

en context

De start

Doodlopende leerlijnen

Sepsis?

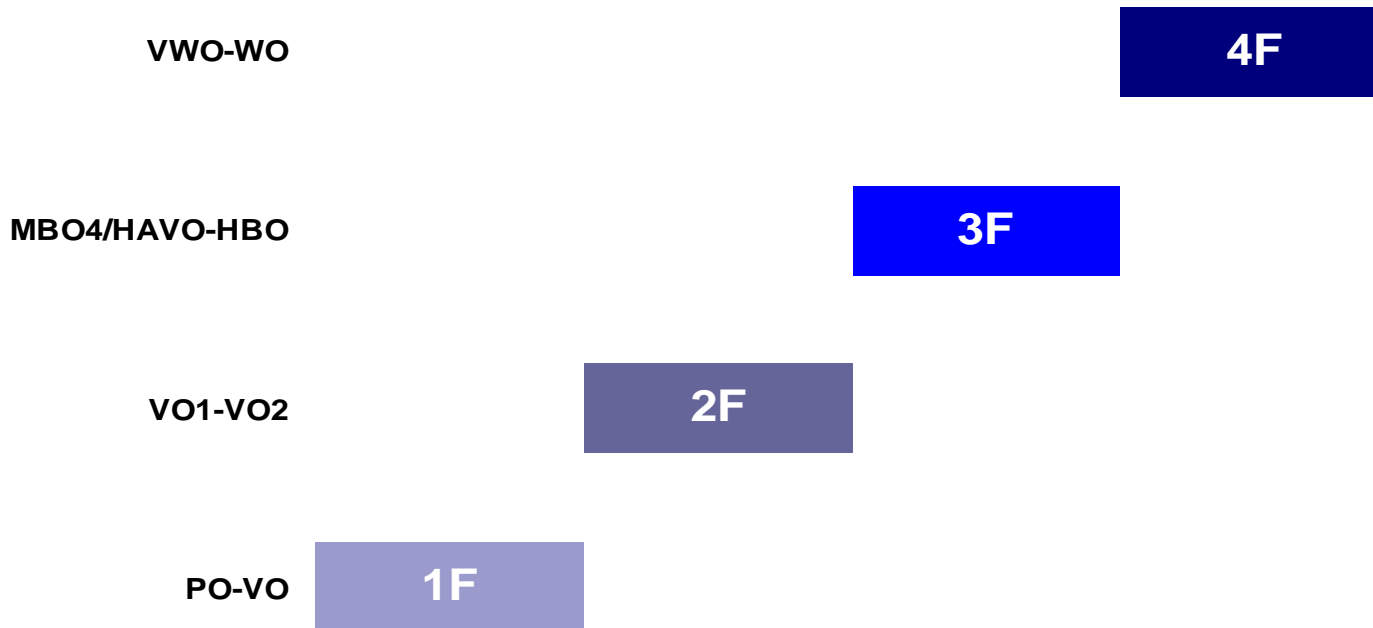
First *thinks* first

Doorlopende beleidslijnen...?

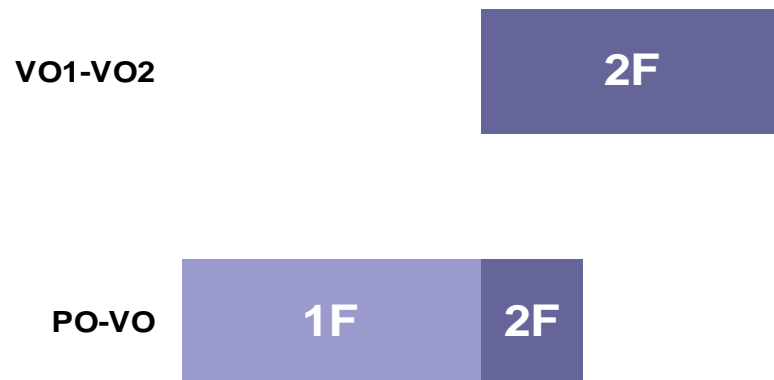
Toch...we doen het, we
doen het anders...

Vraag 1: hoeveel niveaus te bepalen?

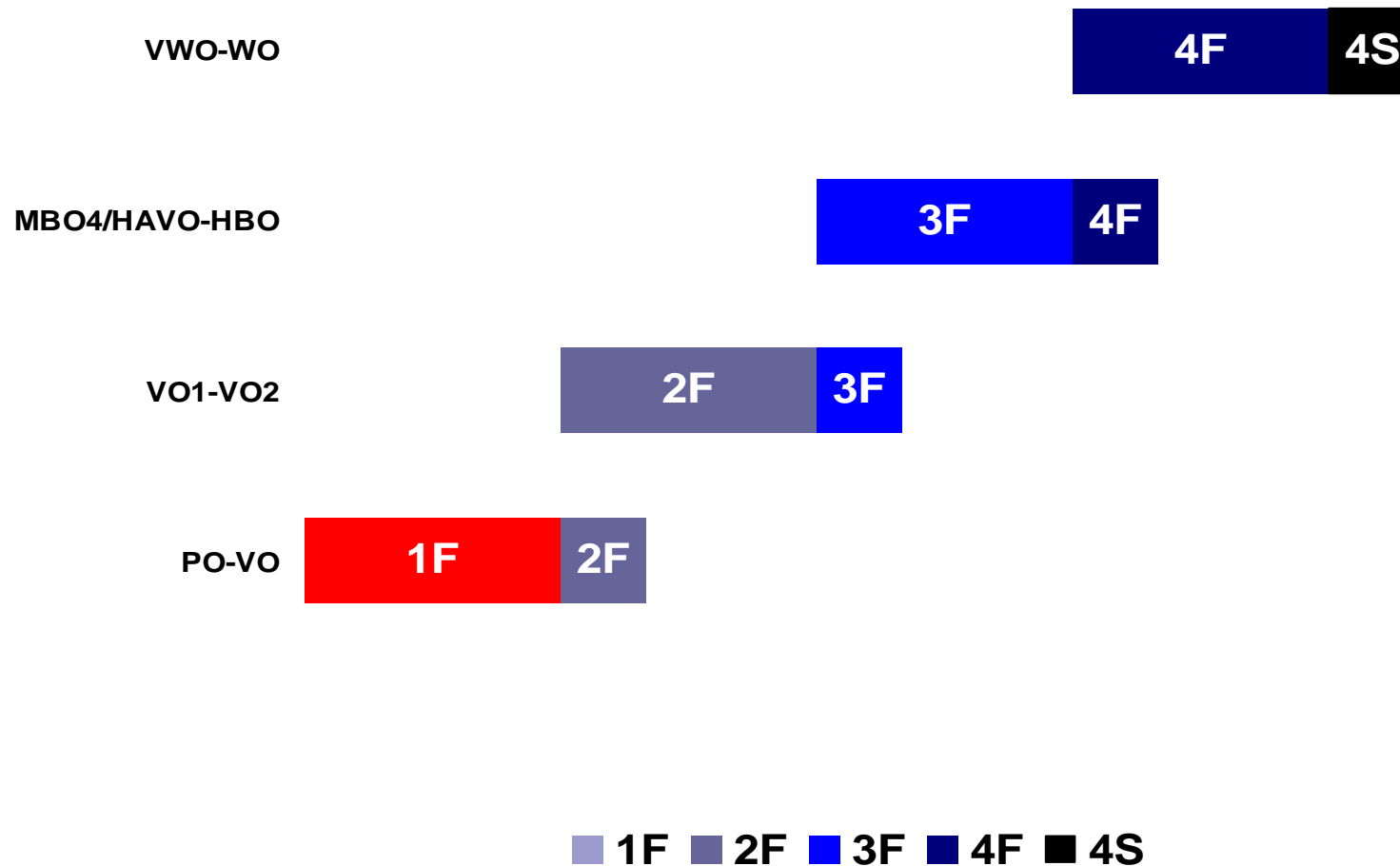
Vier drempels, vier niveaus

Op elke drempel, twee niveaus

Op elke drempel: twee niveaus

Basis- en streefniveau

■ Basisniveau:

- wat 75% van de leerlingen op dit moment (waarschijnlijk) beheerst.
- dus....25% haalt dit niveau op die leeftijd (nog) niet

■ Streefniveau

- wat 25% van de leerlingen op dit moment (waarschijnlijk) beheerst

■ Definitie:

- een school voor basisonderwijs functioneert goed als tenminste 75% van de leerlingen op niveau 1 functioneert (liever nog meer leerlingen dan 75%); een deel van die leerlingen (een derde) is al verder, en functioneert op het volgende niveau.

Uitgangspunten

- **Formele curriculumdocumenten**
 - dus geen nieuwe eindtermen, kerndoelen, examenprogramma's
 - ervaringen:
 - geen afstemming tussen documenten, andere opvattingen en termen, geen doorloop, geen theorie
 - niet cumulatief (includeren van de vorige niveaus), geen consolidatie.
- **Niveaubeschrijvingen moeten haalbaar zijn, realistisch**
 - dus putten uit onderzoek over wat leerlingen kunnen
 - principiële toepassing van dit uitgangspunt (zie zo dadelijk ww-spelling)
- **Niveaubeschrijvingen baseren op theoretische en empirische literatuur**
 - wat maakt de ene taalkaak moeilijker dan de andere?
 - welke kenmerken moet je onderscheiden aan het taalgedrag?

Voorbeeld en consequenties redeneerwijze

Voorbeeld: Werkwoordspelling;
Data PPON einde BO

Opgaven

Gelukkig vonden we onze fietsen terug.

Ik heb haar een ijsje aangeboden .

Gisteren is hij aangereden door een auto.

De automobilisten reden veel te hard

Mijn zusje hield vroeger niet van voetballen

Mijn vader heeft mij dat aangeraden.

De musical werd een groot succes.

Welke jury heeft dat beoordeeld .

De bewoners lieten op het pleintje een schommel plaatsen.

De met zorg bereide maaltijd smaakte lekker.

Zitten de vogels nog te broeden?

Is dat huis al verhuurd?

Hij stortte f.25,- op mijn rekening.

Gisteren raadde je me nog wat anders aan .

Hij brandt de verf van de voordeur af.

Bartje lustte geen bruine bonen.

Hij zond mij een aardig kaartje.

Schud jij de kussens eens op.

Wordt je broer verpleger?

Je herkent hem bijna niet met die baard.

Dat meisje tekent erg mooie bloemen en bomen.

Dat gebeurt heel vaak.

Wij zijn vorig jaar naar Arnhem verhuisd .

Niveau 1F

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

matig

matig

matig

matig

matig

matig

matig

matig

matig

matig

matig

onvoldoende

onvoldoende

Niveau 2F

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

matig

matig

matig

matig

matig

matig

matig

Vuistregels PPON

- Goede beheersing: kans op correcte schrijfwijze .80
- Matige beheersing: .50-.80
- Onvoldoende beheersing: < .50

Conclusie

- Werkwoordspelling als geheel wordt niet beheerst einde BO

- Dilemma:
 - Uitgangspunt: uitgaan van realistische eisen
 - Beleid/Maatschappij: scores moeten op dat moment beter.

 - Toch vasthouden aan uitgangspunt?

- Keuze: toch uitgangspunt, zie resultaat...

Wanneer moet welke regel worden beheerst?

Werkwoorden	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
<i>Persoonsvorm:</i>			
a) tt. stam op –d enkelvoud		75%	
b) tt. stam op –d of –t meervoud	75%		
c) tt. zwakke wwoorden, enkelvoud		75%	
d) vt. zwakke wwoorden met stam op –d of –t		75%	
e) vt. sterke wwoorden met stam op –d of –t enkelvoud	75%		
f) vt. sterke wwoorden met stam op –d meervoud	75%		
<i>infinitief:</i>			
g) wwoorden met stam op –d of –t	75%		
<i>voltooid deelwoord:</i>			
h) (met prefix) op –d			75%
i) op –den of –ten	75%		
j) op –d of –t, gebruikt als bijv. naamw.	75%		

Kwesties... dilemma's...gevaren

- Verkeerde suggestie (zie plaatje nogeens)...
 - Pas op zeker moment (wanneer) aandacht in onderwijs voor elementen van niveau 2 en 3
- NB niveaubeschrijvingen zijn geen leerstoflijnen....

Kwesties ...dilemma's....

- Extrapoleren van punt naar lijn....
 - Assumptie van gestage groei (stilstand, regressie, spurts)
 - Geen data of metingen op andere punten voorhanden

- Verkeerde suggestie (zie plaatje nogeens)...
 - Pas op zeker moment (wanneer) aandacht in onderwijs voor elementen van niveau 2 en 3

Van puntmeting naar lijn..

Case 2, Schrijftaak: Penvriend

Vraag 2: hoe beschrijf je een domein?

- Wat is 'schrijven' of 'lezen'?
- Wat is schrijven op niveau 1? Niveau 2?
 - Taakuitvoering hoger niveau:
 - Zelfde taak, maar dan vaardiger (vloeiender, efficiënter)?
 - Zelfde taak, maar dan beter produkt?
 - Taak hoger niveau: complexer?

Voorbeeld 2: schrijfvaardigheid

Eerste brief naar penvriend

Omschrijving element

	Niveau 1	Niveau 2
Inhoud		
De leerling vertelt hoe oud hij is.	+	+
De envelop is correct geadresseerd.	+	+
De leerling vermeldt eigen naam en adres.	+	+
De leerling schrijft waarom hij juist op deze oproep reageert.	-	0
De leerling vertelt hoe hij er uitziet.	-	0
Zelfgegenereerde inhoud		
Niet van toepassing		
Doelgerichtheid		
De tekst maakt voldoende duidelijk wat van de lezer wordt verwacht.	-	+0
De tekst maakt voldoende duidelijk wie en hoe de leerling is.	0	+0
Publieksgerichtheid		
De leerling geeft extra informatie die het voor de lezer duidelijker maakt wie/hoe hij is.	-	-
De leerling probeert betrokkenheid van de lezer te vergroten.	-	-
Organisatie		
De brief bevat een inleiding	0	+
In de brief houdt de leerling de informatie over zichzelf gescheiden van andere informatie.	0	+
De brief bevat een afronding.	-	0
Formele structuur		
De brief bevat een min of meer conventionele aanhef.	+	+
De brief vermeldt plaats en datum	-	-

Dilemma

■ Bedenkingen

- Zo weinig variantie binnen cohort: geen groei?
- Spreektaken in groep 5 en groep 8: zeer weinig verschil tussen cohorten

■ Dilemma:

- Wordt er geen onderwijs gegeven in dergelijke taken?
- Zou je meer groei mogen verwachten?
- Blijven we bij ons uitgangspunt van realistische niveaus?

Structuur van een domein

- Taken (ca drie categorieën)

- Kenmerken van taakuitvoering: schrijven
 - Doelgericht
 - Lezersgericht
 - Samenhang
 - Woordgebruik
 - Spelling, interpunctie, grammatica
 - Leesbaarheid (optisch)

Structuur van een domein: dilemma's

Kenmerken van taakuitvoering: schrijven

- Doelgericht
- Lezersgericht
- Samenhang
- Woordgebruik
- Spelling, interpunctie, grammatica
- Leesbaarheid (optisch)

Gebrek aan theorie....beschrijft kwaliteit van het eindprodukt, niet de onderliggende vaardigheden

Niveaubeschrijving is niet leerstof....

- want

Empirie: cognitieve vaardigheden in het schrijfproces

■ Planning

- Lezen van bronnen, taak
- Genereren
- Structureren
- Doelen stellen

■ Formuleren

- Formuleren
- Transcriberen

■ Revisie

- Lezen van eigen tekst
- Evalueren
- Editen
- Herschrijven

■ Management

- Monitoren
- Reguleren
- herplannen

Advertentie Smikkelrepen

SPAAR VOOR EEN GRATIS WKD-CASSETTE!!

Dit moet je doen:

Op de wikkels van de repen zit 1 spaarpunt.

Spaar 10 punten en stuur deze in een voldoende gefrankeerde envelop naar: Smikkel Spaaractie, Postbox 3333, 1273 Etten-Leur, Nederland.

Stuur ook f 0,75 aan postzegels mee voor portokosten. Vermeld duidelijk uw naam, adres, postcode en woonplaats en de gratis (GRATIS!!) muziekcassette wordt dan zo speedig mogelijk thuisgestuurd.

Deze actie loopt tot 31 mei.

Communicatieve Situatie

Je hebt 8 punten bij elkaar gespaard, maar nu kun je nergens meer repen met punten vinden. Op de repen in de winkels zit geen spaarpunt meer, hoewel het nog geen 31 mei is. Je hebt je 10 punten dus niet bij elkaar kunnen krijgen.

Toch wil je zo'n cassette hebben.

Je stuurt daarom je 8 punten op en doet er twee hele wikkels zonder punt bij.

Opdracht

Schrijf een briefje dat je meestuurt met de punten en de wikkels. Vertel waarom je geen tien punten kunt opsturen. Overtuig de firma Smikkel ervan dat jij die muziekcassette wilt ontvangen en dat jij er niets aan kunt doen dat je geen tien punten hebt.

Zorg ervoor dat je jou de muziekcassette toch sturen!

Schrijf daarna de envelop.

Tekst 1

Beste medewerkers,

Ik heb nu 8 punten voor de cassette, maar ik kan de andere twee niet meer krijgen. Ik koop nu nog wel repen, maar er zit geen spaarzegel bij. Daarom stuur ik deze twee wikkels ook mee met de 8 punten. Ik hoop dat ik wel een cassette kan krijgen.

Tekst 2

Geachte virma smikkel

Ik heb heden geen tien zegels kunnen krijgen. Maar ik wil wel een WKD muziekcassette hebben. Ik heb ze niet kunnen mee sturen, want ik had er te weinig van, en de datum was al voorbij. Zou u dan mij als nog een WKD muziekcassette willen sturen?

de Hr. Frank

Tekst 3

Aan de firma smikkel

Hallo ik heb geen 10 punten maar 8. Die punten + twee wikkels stuur ik op. maar kan ik dan nog zo'n muziekcassette krijgen. Zo ja stuur hem dan zo snel mogelijk op.

Tekst 4

Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen. Ik zou gaan sparen voor zo'n gratis cassette en ik had al 8 wikkels gespaard maar toen ik weer een reep kocht zat er geen punt meer bij. Maar het was nog geen 31 mei. Dus is het jullie fout. En heb ik maar 2 wikkels zonder punten in de envelop gedaan. Zoals ik al schreef dat het jullie fout is kan ik naar de rechter gaan als jullie de cassette niet opsturen.

Afz. Jackelien

Omar (12); Versie 1

Maandag 7 april

Geachte medewerkers van het bedrijf Smikkel,

Ik deed mee aan de spaaractie van Smikkel om twee bioscoopkaartjes te winnen. Na een tijdje had ik al acht punten gespaard. Na een tijdje kon ik geen Smikkelreep meer vinden waar een spaarpunt op zat. Ik ging elke snoepwinkel af waar ze een Smikkelreep verkochten, maar ik heb helemaal niks gevonden! Dus hierbij geef ik u twee wikkels zonder spaarpunt erop om te bewijzen dat ik wel tien repen heb gegeten. Ik hoop dat u mij kunt helpen door alsnog de bioscoopkaartjes te geven. Ik hoop dat u mijn probleem snapt.

Hoogachtend,

Omar van der Veen, etc.

Omar's herschreven brief

maandag 14 april 2003

Geachte medewerkers van het bedrijf Smikkel,

Ik las over de spaaractie van Smikkel dat je twee bioscoopkaartjes kan winnen als je tien punten wint. Daarom deed ik eraan mee en na een tijdje had ik al 8 punten behaald! Vol vreugde ging ik naar een snoepwinkel waar ze Smikkelrepen verkochten, maar ik heb helemaal geen enkele reep gevonden met een spaarpunt erop! Dus toen dacht ik dat de actie al voorbij was, maar dat kan natuurlijk niet, omdat de actie loopt tot 15 april! Toen ging ik naar een andere winkel maar daar was het ook niet en toen ik heel wat winkels langs was gegaan dacht ik eraan om twee wikkels zonder spaarpunt te kopen en u een brief schrijven om u uit te leggen dat ik er alles aan gedaan heb om tien punten te verzamelen. In deze brief vindt u ook de twee wikkels zonder spaarpunten en de wikkels met spaarpunten om u te bewijzen dat ik wel tien repen heb gekocht. Ik hoop dat u mijn probleem snapt en dat u me kan helpen met mij probleem. Is het mogelijk dat u mij nog twee bioscoopkaartjes kan opsturen?

Hoogachtend,

Dilemma

■ Bronnen:

- Eindtermen, kerndoelen
- Parallele beleidsopdrahct aan CINOP: referentie kader v(mbo)

Versus

■ Vak- en onderzoeksliteratuur

Onderzoeker versus beleidsadviseur.....

Dilemma

- Realisme in de niveaubeschrijvingen. Moeten we niet wat meer eisen van het onderwijs?
 - Aanwijzingen dat op sommige vaardigheden geen vooruitgang wordt geboekt in het onderwijs
 - Niveau zou hoger kunnen onder andere omstandigheden
 - Conclusie werkgroep: niveaubeschrijvingen zijn relatief; als 'men' meer wil bereiken, zullen de didactische voorwaarden moeten veranderen

Stel dat ik het rapport
zou bespreken.....

Review

- Verbeteren van de niveaubeschrijvingen: hard nodig
 - welke dimensies liggen er eigenlijk ten grondslag aan de niveau-onderscheidingen
 - nadere analyse van onze analyse....., wat is funderend voor een taaltaak/taaltaakgedrag, want is variabel/situationeel? Wat is kern, wat is periferie?
 - theoretische basis‘suboptimaal’
 - zijn de niveaubeschrijvingen inderdaad realistisch?
 - vergelijking met buitenlandse systemen van niveaubeschrijvingen?

Tenslotte: Aanbevelingen

- Verbeteren van taalzorg
 - Conventies:
 - Leerlingen schrijven waarschijnlijk meer dan vroeger (hyves, msn, blogs); wereld van het geschreven woord is een informele wereld geworden: nieuwe conventies.
 - Nieuwe conventies gelden niet in het formele schooltaalverkeer
 - Er wordt teveel geschreven op school zonder zorg
 - Onverzorgde teksten zouden niet geaccepteerd moeten worden
 - Teksten die niet gelezen kunnen worden (vinkje!), moeten niet als taak opgegeven worden (beter schrijven door minder opdrachten).
 - Meer onderwijstijd voor Nederlands (1972: havo 4 en havo 5: 4-5 uur per week).
Schoolbeleid (geen overheidsbeleid)
 - Meer Nederlands (Weer Nederlands) in MBO, HBO, WO
 - Schrijven weer in centraal examen Nederlands

- Leeszorg (technisch lezen po, begrijpend lezen bo/vo)

Dank u wel

Aanbevelingen

■ Invoering

- Regionaal niveau: werkgroepen
- Nationaal niveau
 - Nieuwe eindtermen etc.
 - Monitor leerwinst
 - In alle sectoren invoeren, met passend eindexamen programma

Opgaven

Weet jij waar mijn andere handschoen is?

Mijn vaders hoed staat hem heel goed.

De verkoudheid gaat maar niet over.

Ik heb nog wel een ideetje

Mijn schildpad heet Stoffel.

Schrijf de adressen van de nieuwe leden even op.

In elke dierentuin kun je zebra's zien.

De laatste jaren hebben wij leuke vakanties gehad.

Mijn zilveren armband is nu al twee maanden zoek.

Er staan rieten stoelen op het terras.

Wat wil je liever: een chocolaatje of een appel?

Dit is een enorme stommit .

Mijn zus is morgen jarig, ze wordt achttien jaar.

Dit kun je het beste met een katoenen doek
schoonmaken.

Op woensdag gaan we 's middags altijd zwemmen

Bij helder weer kun je 's nachts veel sterren zien.

Opstaan is voor mij 's maandags het moeilijkst.

Dictees zijn niet altijd eenvoudig.

Komen jullie allen op mijn verjaardag?

Toen het schip verging, kwam de redding voor
velen te laat.

Mijn zusje kreeg een ijsje met een parapluutje .

Niveau 1F

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

matig

matig

matig

matig

matig

matig

onvoldoende

onvoldoende

onvoldoende

onvoldoende

onvoldoende

onvoldoende

onvoldoende

onvoldoende

Niveau 2F

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

goed

matig

matig

matig

matig